

LIBRI I. SECTIO II. CAPVT III.

De

Aperientibus.

VT motum excedentem & præter naturalem refrenant in corpore adstringentia; Ita motum humorum deficientem promouent & in ordinem citant *APERIENTIA*, non minori latitudine, non minori vsu gaudentia, imo fere maiori, cum non solum varias species, de quibus dicendum erit, complectantur; verum etiam in latitudine sua ipsa diuretica sub se comprehendant.

Notabile tamen est, hic agi de aperientibus iis, quæ, vt *Gal. l. 5. simpl. c. 14.* loquitur, talia sunt & dicuntur primario & per se, non de illis, quæ ex accidenti quasi facultatem aperienti habent, cuius generis sunt, quæ v. g. vteri orificium a phlegmone vel scirrho, vel ariditate occlusum aperiunt, item quæ occlusiones labiorum, a phlegmone occlusorum, aut genarum, aut narium, aut gutturis, aut præputii, aut sedis, aut similis partis osculi inflammationem indeque natam occlusionem sanant. Verbo, contradistincta sunt aperientia ab emollientibus, licet secundum quid inter se habeant affinitatem. Proprie enim hæc non sunt ἀνασπορικὰ seu aperientia; Vnde *Galenus* Dioscoridem reprehendit, quod confuderit illa nonnunquam inter se, aperientia cum illis, quæ laxant, vel emolliunt, humectant, aut soluant.

Dicuntur nempe ἀνασπορικὰ Græcis, quasi dicas oscula seu ora vasorum referantia, vtpote de quibus *νατ' ἐξοχῆν* prædicantur, & nominatim iuxta *Gal. l. c.* non tamen illa strictiori vocis acceptione sola absoluuntur, quin ad omnes interiorum partium ductus, vt venas, arterias, canales, vretes, neruos, referandos ditatandosque accomodari possint.

Audiunt etiam ἐκφρακτικὰ, quod obstructions expediant; seu motui humorum tum alimentariorum, tum excrementitiorum impedito debentur *APERIENTIA*. Posito enim vel mobiles seu

secundum naturam *humores*, v. g. M. S. bilem, chylum, vrinam esse indispositos, ac otuari quasi nec moueri, seu ob caloris natiuu & particularum actiuarum defectum, seu fixitatem, lentorem, coagulum & viscositatem; vel *vias* indispositas esse, venas, ductus, canales, ob humores, flatus, partes solidas extraneas, facile patet, aperientia esse proprie, quæcunque motum restitunt humoribus & remoras viarum tollunt.

Adeoque vt distinctim de iis dicamus; 1. *Aperientia in genere expediunt obstructiones viarum, vasorum, ductuum, meatorum & pororum*, vt quandocunque in his motus cessat, vel remora quædam accidit, auxilium ferant, vt & sanguinis & feri circulus indefinenter & irrequiete fiat, & excernenda vbiuis naturaliter decenter promoueantur, menses, sudor, vrina, bilis &c.

Vbi notandum, alia viscera præ aliis obstructionibus esse obnoxia, adeoque etiam aperientia illis eximie & præ aliis deberi. Vbi nempe ductus, vasa, humores plures decurrunt, ibi facilius quædam fit *subsistentia*, vnde exemplo *hepatis, lienis, pancreatis, mesenterii, vteri, renum & pulmonum* id clarum est.

Vasa huc spectant communia, venæ, arteriæ, nerui & vasa lymphatica, quæ itum & reditum largiuntur. Et quidem obstructio horum alia est totalis, alia partialis. Non illa semper, sed hæc potissimum innuitur, quando non sufficiens spatium conceditur transeunti humori, id quod exemplo mechanico aquæ ductuum illustrauimus, in quibus limus sensim sensimque se affigit parietibus. Hinc per mechanicam etiam citius moueri oportet, quæ angustiori, quam quæ largiori continentur & vehuntur *spatio*. Et hinc videmus ob hanc solam causam sæpe fieri hæmorrhagias, & quidem *nar. & v.* illo latere, quo viscus affectum recumbit, non altero. Hinc obstructis vasis lymphaticis fiunt hydatides, & facile hydrops. Subtilissima inter hæc vasa sunt nerui, vnde & magis vniuersaliter solent obstrui in paralyti, idque sæpenumero, si obstructio mesenterii redundet in neruos, vnde *parestis ex colica* nota est.

Meatus item expediunt, qui educunt & excernunt, vt porum *choledodum, vreteres, intestina, ductum pancreaticum*.

Adeoque profunt aperientia in ictero, hydrope, cachexia, affectu hypochondriaco, colica, calculo, asthma, mensium suppressione, scorbuto, paralyfi, scirrhis.

2. *Aperientia resolvunt coagulum salino-tartareum*; Quod ipsum specialius dicit agendi etiam modum. Si enim concipiamus obstructionum *γένεσιν*, sine dubio debentur, inter alia itidem ex ordine dicenda, tartaro, seu particulis terreis, sub salinis & aqueis contentis, limosis, ad quietem quam motum magis aptis, seu ex necessitate materix, vitio assumptorum grossiorum, seu ex fermento vitiatum viscerum, generatis & accumulatis. Id vero manifesto videmus in vrina, quæ a natura educitur, partes nempe tartareæ, limosæ, & aqueæ, ad motum & corporis usum minus inferuientes. Cum igitur certum sit utrumque, & adesse tartarum hoc sensu in corpore, & cumulari ultra quam par est, & ad motum minus aptum, adeoque inde obstructiones seu remoras tales in motu hinc inde fieri, facile quoque patet, quantum hisce contra eant aperientia.

Not. vero & h. l. tartarum alium esse fluidum, alium concretum, alium in fieri, alium in facto; omnem vero obstructionis esse autorem. Hinc cum concretum præsupponat fluidum, regula enata est nostra; omnes nephriticos esse etiam hypochondriacos, omnes item podagricos esse hypochondriacos, licet non vice versa; seu in hypochondriacis abundat tartarus fluidus, qui in podagricis & nephriticis concrevit facile.

Latius vero paulo tartareum hic pro omni coagulabili, vel coagulato & subsistente sumimus, unde non solum in dictis affectibus, item in syncope, palpitatione cordis, polypo cordis, quæ a grumescencia sanguinis nobis continne deducuntur, in scirrhis porro hepatis, vel lienis; verum etiam in extravasationibus feri & sanguinis omnibus profunt. Omne enim extravasatum, in corpore subsistens, iners est, dominium archei excutit, quiescit, obstruit, negotium facessit, coagulatur, putrescit & aliquando in flatum resolvitur, ab archeo debili. Hinc & in abscessibus omnibus, nominatim pleuritide, empyemate, in grumis sanguinis a casu ab alto, in vulneribus, in asthma, tussi,

tussi, ipsa resoluentia sunt optima; seu in genere pulmonum quoque affectibus resoluentia apprime debentur, quod ibidem frequentissime fiant concretiones. Imo sunt hæc ipsa resoluentia horum affectuum genuina & specifica remedia, tum primaria intentione, tum secundaria adhibita.

RESOLVENTIA itaque, sub aperientium classe militantia, sunt diuina remedia omnium morborum tartareorum, quorum sane pars non est exigua, & quæ talia sunt, polychrestorum merito nomen merentur. Sic sperma ceti specificum est in asthma, casu ab alto, calculo; sic cinnabaris, sic lap. 69. eodem nomine celebrantur.

Adeoque hoc sine amurcam venarum abstergunt, sanguinis & reliquorum humorum motum restituunt, promouent, cuncta peruadunt, flatus incarceratos, concretosque humores & scirrhum minantes tartareos, successiue collectos & impactos, resoluunt. Vnde & ex vniuersalibus purgantia, diaphoretica & diuretica huc faciunt.

4. *Aperientia* incidunt & attenuant crassos, viscidos, tenaces humores ad motum minus aptos. *λεπνυτικά* sc. & hisce affinia *παντικά*, *attenuantia* & *incidentia* merito sub aperientibus comprehenduntur, eodem enim gaudent usu, sine & materia quoque. Dicuntur vero ita, quod humores spissos & tenuitatis modum non seruantes extenuent atque diuidant, fundant & fluxiles reddant, vt hinc in motum, quo carent, eicantur promptius. Constat enim infallibile axioma per *αυτοψίαν*, spissa & densa, viscida, minus esse fluida.

Attenuant & dissolunt v. g. mucum pituitosum in primis viis & ventriculo, vnde *πόλυνος* fit ciborum, vnde preparant humores crassos ad educationem. Fluxilem reddunt bilem, si iners reddatur, subsistat; nec stimulo suo excretioni humorum intestinalium velificetur. Attenuant humorem pancreaticum, itidem itagnantem & spissescentem, indeque vappescentem & sape acescentem. Extergunt glandulas intestinales, vt pori magis hient. Hinc & sanguinem spissorem, tum reuera talem, quando serum sanguini vel æqualiter magis, vt in mania, & hectica, vel

vel inæqualiter, vt in febribus malignis & ardentibus, incoctum resoluunt & dissoluunt; tum quasi talem, vt in scorbuto & in affectu hypochondriaco.

Faciunt ad crassam lentamque pituitam, tum alibi, tum in bronchiis pulmonum in hærentem incidendam, tussique reiiciendam, pituita enim nihil aliud est, quam serum spissescens & coagulatum. Quin & extrinsecus insignissime profunt, quando frigidi, crassi, lenti humores aliqua parte corporis vel in scirrhum, vel circum neruos, membranas aut articulos effusi coierunt, vt in paralyli, spasmo, sugillationibus, gangliis, tumoribus variis accidit. Imo in ariduris & crinonibus ipsis.

Hinc variis aliis morbis auxilium ferunt, qui fundamentum agnoscunt in lentore & motu impedito humorum, viscositatem illam & pituitam fundendo & liquando, in anasarca seu hydrope pituitoso, catarrhis crassis &c: Remedium apoplexiæ, coryzæ, febrium intermitentium omnium, detergendo & extirpando fermentum febrile, in glandulis intestinalibus hærens, tum extra paroxysmum, tum ante illum, quod nisi obseruetur, frustranea omnis vt plurimum est curatio, & contra.

4. *Aperientia absorbent, edulcant, saturant, fixos, acidos, austeros & ad motum ineptos humores.* Aperit se h. l. campus egregius discurrendi de ABSORBENTIBVS, sub aperientibus optimo iure comprehensis. Inter autores, qui de virtute simplicium medicamentorum scripserunt, potissimum hæc tangit *Salomon Albertus MSS. de materia medica*, seu libro, quem vocat *anti-dotarium*, quod complectitur decente ordine digesta medicamenta simplicia & composita vsitata, tum internis, tum externis corporis affectibus accommodata. Ordine quasi procedit hoc, vt humores frigidi, pituitosi, serosi & lenti, quauis parte corporis collecti, facilius euelli, attrahi, dissiparique possint, prius emolliendos iudicat, deinde extenuandos, idque vel vtraque seorsim facultate, vel ambabus pariter confusis. Huiusmodi enim auxilia alternanda esse, id est, nunc emollientia, modo siccantia vsurpanda, dum humore omni absumpto tumor totus subsideat. Adeoque præmittit absorbentibus emollientia & tenuantia, tanquam humores illos contumaces prius apparantia,

rantia, ita, vt absorbentia hinc vocentur ipsi, quæ præter incidendi attenuandique vim etiam siccitatem validam adeptæ sint, & quicquid humoris præter naturam in corpore attigerint, præmissa dicta emollitione, aliisque apparationis modis, citra dissolutionem valide exsiccando prorsus exsorbeant, ac ceu epotent, ebibantque atque absument.

Verbo, hoc sensu absorbentia audiunt externa topica, partim discutientia, integra cute existente, in tumoribus variis aquosis corporis, partim & proprie magis traumatica, cute diuisa in vlceribus. Quæ significatio vt fundamentum habet in re, esse nempe absorbentia externa, non minus ac incidentia; ita sunt genuina hoc sensu etiam interna, quæ alias etiam præcipitantia frequentissime hodie, & saturantia, edulcantia, item inuertentia audiunt. Vt enim de acidis quoque prædicentur præcipitantia, quatenus contrarietate sua alcalinos humores inuertuat & in ordinem redigunt; vsus tamen obtinuit, vt hæc communius dicantur incidentia potius, & κατ' ἐξῆς absorbentia, terrea, alcalina, quo nomine & interna & externa gaudent, ita tamen, vt & acida quædam, sed terrea simul, præcipitantia, absorbentia audiant, v. g. alumen vstum, Plumbum calcinatum, quod item de internis, vt martialibus, vitriolatis, sulphuratis, cinnabarinis &c. verum est, ita vt de natura alcalinorum, ceu potiori, singula hæc & similia esse certissimum sit, vj ipsius effectus.

Hæc itaque absorbentia sunt vna optima aperientia, quatenus constat, in melancholicis, hypochondriacis, scorbuticis & horum affinibus subiectis aliis, acidum ligare sanguinem, obtuso sulphure, fixato sale volatili, mercuriali & mobili. Quo sensu alias etiam tenuiores visi humores in dictis affectibus, in recessu crassi seu torpidi potius dici merentur, quatenus fixiores sunt, & hinc εἰς τὸν facile patiuntur, & in se tartarum copiosum condunt, vnde non sunt contradictoria, melancholicos esse sputatores, illosque laborare obstructionibus enormibus, vrinæ illorum esse tartareas &c.

Dictis talismodi remediis præcipitantibus edulcantur quasi humores, & fixitatem suam amittendo sub motum archæi redeunt & vocantur. Edulcatur chylus acido fixo irretitus, &

minus euolutis, vnde constrictæ erant glandulæ intestinales, nec fati habant; edulcatur inde serum siue lymphæ, vnde & efferrare sanguinem desinit, & fluere, moueri ac nutrire, vt par est, reoccipit. Edulcatur bilis in statu atrabilario, quatenus ab acido fixiori in & extra M. S. mire peruertitur in colore, in qualitatibus, acrimonia, siccitate, qui humores cum sint fundamentales veluti columnæ corporis, iuncto vna sanguine, iidem suos manes inde patiente, facile patet, quantus sit vsus aperientium absorbentium.

Gaudent vero hæc ipsa duobus veluti elementis: (1) partibus salinis, seu alcalinis, seu refractis etiam ac retusis irretitis, siue inuisicatis acidis, exemplo dictorum, quæ ipsa particulae incidunt, absorbent & præcipitant alienas peregrinas in humoribus, ac in motum cient; (2) Partibus terreis, quæ illarum virtutem adaugent, vna vero villas, fibras & parietes roborant. His expositis, ceu clauis quadam adhibita, patere potest & modus agendi martialium, & suo modulo etiam similibus, & quare videantur martialia & adstringere & aperire.

Prius, quam hinc progrediamur, operæ pretium fuerit, de his videre quoque in specie, cum martialia, vitriolata, tartarea, antimoniata sint aperientium apex. Videri meretur hanc in rem *Highmorus* libr. de affect. hypochondr. c. 9. p. 133. & seqq. ubi discipit, an chalybs in affectione hypochondriaca utilis sit, & qua ratione. Varias communiter adducunt hypotheses, aliis in primis qualitatibus rationem querentibus, vt siccitate, aliis in secundis, quatenus pondere suo partes obstructas permeet, & ita ab infarctu suo vasa liberet. Alii ob abstergendi & aperiendi vim conducere statuunt. In quibus omnibus hypothesibus partim contradictoria obseruantur, partim petitiones eius, quod in principio est, siue idem per idem probatur. Ipse vero *Highmorus* statuit agere ob stypticitatem vitriolicam, cuius proprium sit constringere, adeoque per accidens adstringendo aperire, non aperiendo vasa obstructa agere, quæ in his affectibus, quibus mars debetur, re aliqua extranea non semper occludi iudicat. Quem in finem concipit, cum vasa accidenti aliquo

leui restricta, natura impulsui non obedientia, excretioni aut circuitui non facile præbeant exitum, ad interiora repulsum, recurrere sanguinem, & ad vasa retrahi maiora, dilatata inde magis, nec ad exteriora circulum æque admittentia. Hinc cum adstringat mars, siue vitriolica stypticitas, partes relaxatas & contrahat, æqualiter iterum didi sanguinem, quod latius videri apud eundem potest.

Sed per mechanicam genuina agendi martialium ratio patet, quatenus humores fixi, acetosi, austeri hoc modo edulcantur saturanturque, vnde statim & chylus dulcedinem suam recipit, euolui aptior hinc redditus simul, & fixitas lymphæ iuxta ac acrimonia tollitur, quibus ablatis necessum est, omnia vegetius moueri & munere suo fungi, tolli vero symptomata inde producta varia.

Patet ex dictis agendi modus aperientium, his vero symbolicam actionem exercent quoque, & viam ac aditum parant, vniuersalia dicta. Hinc regula generalis esse potest; vniuersalia præsidia omnia velificari & succenturiari aperientibus, non solum V. S. verum & diaphoretica, & diuretica præcipue, hinc & purgantia. Hæc locum magis inueniunt, vbi materia est mobilis, & dissipari vel educi apta; illa, vbi minus. Hinc regula practica alia est communissima: Nec purgantia sine aperientibus, nec aperientia sine purgantibus feliciter operari. Laboret quis quartana, cachexia, ictero nigro, affectu hypochondriaco, scorbuto, licet fortissima dentur emetica, malum non cedit, quin exasperatur; licet generosa dentur aperientia, malum non cedit itidem, sed perdurat. Coniunctis vero & sociatis sibi inuicem his ipsis vtrisque, felicissimus sequitur effectus, idque iterando, si prima vice non successerit.

Vtque hoc vnanimi practitorum consensu obtinet de diuiso, notatu digna est observatio tertia: aperientibus iuncta purgantia iisdem vires largiri maiores. Laudatissimus hanc in rem locus est Martiani *com. in l. 2. f. 2. v. 214. de morb. p. 139.* vbi purgantia innuit sæpe aliis medicamentis addi, non vt purgent, sed vt aliorum medicamen-

camen-

camentorum virtus intendatur. Medicamentum hæc, ait, vt longo experimento mihi notum est, si in minori quantitate, quam pro purgatione vsurpari soleant, aperientibus medicamentis permisceantur, ita vt virtus aperientium præualeat, nullo modo aluum mouent, imo eorum virtus, quia maximæ est actiuitatis, ad vias sudoris vel vrinæ aperientium facultate conuersa, horum vim adeo intendit, vt medicamentum euadat tum ad aperendum, tum ad sudorem aut vrinam mouendam efficacissimum. Horum vsum se docuisse addit Teutonicum quendam, qui eo pro secreto vsus est in curatione febrium, quæ in longum tempus protrahuntur, cuius efficaciam & ipse felicissimo successu sepius sit expertus.

Inter Germanos celebrauit inprimis vsum hunc *Gesnerus in Epist.* vnde etiam oxymel helleboratum Iuliani & eiusdem inclauit, a quo in pleuritide mira se vidisse testatur *Hoffm. M. O.* Valet hoc ipsum non tam in pulueribus, quam in infusis & decoctis, quæ etiam hoc nomine in obstructionibus & febribus antiquatis sunt laudatissima.

Sin speciatim lustremus selectiora & in praxi vsitata magis aperientia, iuxta classes præfixas; Talia sunt (1) *acria*, ut rad. ari, s. aperient. apii, asparagi, fœnic. petrosel. rusci, herb. antiscorbut. cochlear. lepidium, nasturtium omne, epithymum, sinapi, costus verus, conf. cochlear. fumar. aqua hepat. nob. N. O. & alia.

(2.) *Aromatica & spirituosæ*, v. cochl. schœnanth. lign. saffras, spec. diarhod. diatr. sand. aromat. rofat. (3) *amaricantia*, vt rad. cichor. graminis, herb. absinth. agerat. calamenth. capill. veneris, ceterach, cuscüt. fumar. hepat. nob. summitat. fumar. cent. min. fl. hepat. nob. bellid. cort. cappar. tamarisc. in infusis; It. ex gummatibus aloe, *cum, elix. propriet. antiscorb. essent. abs. composita, Pilulæ ¶ rez, extr. acor. ver. &c.

(4) *Acida*, vt rad. acetos. cremor & crystal. tartari, acidum tartari martiale, vitriolum Martis, hepatic. rubr. Dresdens. v. us aperitius Penoti, ¶ striat. vitrioli, tartari, M. S. clyffus gnii, arcanum ¶ ri, & alia.

5. *Aqua.*

(5.) *Aqua*, decocta, infusa non solum, sed & aquea alia, inprimis aquæ dictorum simplicium, vt & ∇ polychresta Rolfin-
cii, antiscorbutica, fumar. &c.

Perinent vero huc (6.) & *dulcia* quædam, sicubi fermentatione opus fuerit, qua mediante expediri obstructiones queant, quod mensium obstructorum exemplo inprimis clarum est; vt radix polypodii, sirupus diaferEOS, de duabus & quinque radicibus, byzantinus, martialis; Quæ quidem loco condimenti potius, & secundaria magis quam primaria intentione, in vsum vocari queunt.

Vltimum locum & præcipuum tamen tenent (7.) *absorbentia* vt alcalina, v. g. lap. ☉. elogio *Helmontii*, corall. crocus ☿is aperitiuus cum ☉ibus, ☿atus, saccharinus, flores ☉*ci f. & ☿ales, ☿ ☉latus, ☿ ☉l. coag. Ra ☿ri, puluis cachecticus Q. Hartm. Stomachicus Q. & κατ' ἐξοχήν ☿ialia, in forma liquida, spissa & solida, ac mixta. Vt taceamus externa resoluentia & aperientia topica, oleum capparum, carminatiuum, emplastrum magneticum & similia, facile pro indicantium varietate & viscerum affectorum modulo varianda, socianda & maritanda.

Vt vero vsu feliciori se commendent, notandum: i. in vsu aperientium respiciendum semper simul est ad statum humorum in genere, ad rotum; adeoque præmittenda vniuersalia, & inprimis quoque venæ sectio obstructionibus tollendis simul ministrat, quatenus nempe in motum ciet sanguinem, ventilat eundem, eiusdemque consistentiam corrigit. Exempli loco adduximus mensium suppressionem, & palpitationem cordis; in illa, commodum est aperientia dare, cum primis martialia, solida, vel liquida forma, hinc purgare corpus & venæ sectionem instituire in saphena circa nouilunium, vel instans ordinarium aliud tempus, quo factò sæpe illo ipso die memini rediisse fluxum ordinarium.

Notandum h. l. martialia sicca dari consultius in humidioribus, liquida in siccoribus. Ita aliquot curauimus puluere cachectico solo, alios croco ☿is ☿ato cum lap. ☉. ad aliquot grana dato, facta continuatione; in aliis Ra ☿is ☿ri-

fata profuit. Par ratio est palpitationis cordis, nam & hic, parte dempta, reliquus sanguis magis subigi & in ordinem redigi potest.

Verbo, vt humores deficientes restituendi, de quo seorsim mox; ita superflui euacuandi, si felix operatio expectanda ab aperientibus.

2. *Semper respiciendum est ad tonum viscerum, vnde alterum porissima sequitur: quicumque continuis aperientibus urgentur, imprimis volatilibus, leduntur.* Volatilia ad primum impetum faciendum optima sunt, sed citius desistunt in virtute prosequenda, fixiora vero pigriora quidem videntur, attamen ideo non inefficacia. Hinc non abutendum est illis, vel aperientibus & incidentibus in genere. Abusus fit, si magis motum, quam qualitatem attendamus humorum, si magis hanc & motum simul, quam viscerum statum. Hinc aperientibus continuo interpolanda sunt tonica & roborantia; hinc martialia & amaricantia omnium sunt optima. Speciatim \ominus *ci laudatissimus quidem est in obstructionibus expediendis v. g. mensium, quartanis; verum, si quis continuo eo, & plus quam par est, utatur, fit, vt efferentur humores, & caliditas præternaturalis seu æstus succedat, quin omnia alias pacatiora exasperentur; fit, vt dum acorem omnem expellere conantur medici, fermentum ventriculi iners reddatur, adpetitus emoriatur, corpusque lassum & torpidum euadat.*

3. *Vt tonus partium respiciendus quoad fibras & villos; Ita etiam specifica aperientia unicuique visceri seligenda.* Notandum enim est, commode diuidi posse eadem in vniuersalia & specialia; illa vocando, quæcunque in motum cient, vel dissipant humores; hæc, quæ specialiter, citra vniuersalem illam actionem, alterando & pacatius id præstant ac exequantur, ita, vt vniuersalium velut vicem subeant, & omnibus communia sint laudata, seorsim vero partium obstructiones specificis expedienda. Regula hæc in praxi est nobilissima; aperientia vniuersalia cum particularibus non confundenda, vtraque vero sibi invicem quasi subordinanda, ita, vt nec vniuersalibus vtamur
foliis

folis citra specifica, nec his sine illis. Fundamentum huius rei esse potest, quod in infimo ventre omnium morborum, si non prima materia, perpetuus tamen magis fomes quarendus est. Hinc si quis curandus sit apoplecticus, vel paralyticus, solitus sum felicissimo cum successu adhibere, exterius quidem vnguentum neruinum ad dorsum, linimentum & vnguentum ad articulos; interius vero v. g. spiritum Θ *ci & lil. conuall. elixir cephalicum volatile, & simul martialia, vnde puluerem ordinavi ex croco δ is aperituo, cinnabari natiua, radice ari, lapidibus cancrorum cum oleo cinamomi, vel ligni sassafras, qui puluis probatissimus est etiam in melancholia hypochondriaca, in vertigine & aliis affectibus capitis ac infimi ventris, vnde iure merito puluis cachecticus cinnabarinus audit. Sic & vterina aperientia specifica cum vniuersalibus maritanda sunt.

4. *Dulcia infida sunt aperientia, condimenta & bellaria potius, quam primario usurpanda; quia nempe, si largius dentur, cœnosum & lutosum reddunt sanguinem, adeoque obstructionum fomitem adaugent. Locum tamen habent, vbi vel ἀγασμός sanguini conciliandus, vel vbi abstergendum, cuius rei gratia commodum est dulcium cum acidis connubium, quatenus hæc illorum sunt correctorium, & vi sua incisoria absterforiam iurant, lentorem vero corrigunt. Hinc exempli loco esse potest oxymel squilliticum, medicamentum ad incidendam pituitam laudatissimum, in asthma & tussi, cum crassa, viscida materia. egregie proficuum.*

5. *Cum diuersa sint aperientia, fixa, volatilia & media, merito etiam horum selectus & gradus obseruantur, vt nempe inter indicans & indicatum proportio fit. Præstat vero si vllibi, sane in aperientibus agere per ἐπιλογασμῶν, paulatim, pedetentim, ad ductum naturæ, magis correcto sanguine & expeditis obstaculis, quam sola impulsione intempestiua.*

6. *Non commode dantur aperientia cum cibis. Vt enim adstringentia cum iisdem data evolutionem chyli & euaporationem impediunt; ita aperientia præcipitant eandem, vnde non fit debita separatio alimenti & excrementi, citius ad renes*

batis serosis humoribus. Valet id cum primis de actiuioribus & absorbentibus, quæ simul ventriculum ipsum gravant. Non turbanda in opere suo natura, moderationi vbiuis intenta, & successiuæ actioni, vnde nec acidulæ promiscue cum pascu conueniunt.

7. *Aperientia atrophica sunt remedia*, sed magis temperata & humectantia; temperata, ne diffletur serum alibile, humectantia, vt fluxiles sint humores. Idque eo magis, cum in obstructione glandularum intestinalium tabis vt plurimum lateat fomes, imprimis in infantibus, tumido simul ventre, quo casu Ra ♂ cydoniata est probatissima.

8. Vt aperientia cum diureticis reciprocant, & operationem suam, si quam edunt manifestam, magis per urinam exercent; ita nimio eorundem usu tonus renum laxatur. Hinc in obstructionibus viscerum præstat inquirere, quomodo vrina se habeat in quantitate & qualitate. Si largius v. g. fluat, non urgendi sunt nimis renes, seu humores potius, sed potius temperatis vtendum, alias in diabeticam passionem fit abitus, vel saltim humores serosi ultra *εὐφορίαν* naturæ educuntur.

9. *Humores deficientes semper simul restituendi, & semper aptanda aperientia speciali eorundem vitio.* Nisi enim sufficiente quantitate abundet sanguis & serum, succi vitales, frustra fuerit pellere eosdem, & in motum citare. Cuius rei exemplum iterum præbete possunt menses deficientes. Omnis enim motus humorum per rei naturam humorum præsentiam, requirit, nec ad fluendum aptari potest, quod non adest. Hinc & alimentis & medicamentis restaurandus humor. Hinc illo dicto casu frustra sunt omnia pellentia etiam fortissima, frustra sunt martialia siccantia & solida sæpe, præstant liquida & humectantia. Speciatim vero humida aperientia & aquea diluunt, abstergunt & temperant, modo non sint inertia, sed particulis actiuis instructa; hinc & hic falia aperiendo non agunt, nisi soluta, soluta vero optime. Incidentia etiam & aromatica magis in pituitosis, in cruditatibus, flatibus locum habent, absorbentia serosis & acidis magis conueniunt.